

**Білоцерківський інститут економіки та управління
ВНЗ «Університет «Україна»**

СОЦІАЛЬНА ІНТЕГРАЦІЯ ОСІБ З ІНВАЛІДНІСТЮ В КОНТЕКСТІ ОСВІТНЬОЇ ДІЯЛЬНОСТІ ВНЗ

**Біла Церква
2018**

УДК: 316.4-056.26

Рекомендовано до друку Вченою радою
Білоцерківського інституту економіки та
управління ВНЗ «Університет «Україна»
(Протокол № 7 від 23 квітня 2018 р.)

Соціальна інтеграція осіб з інвалідністю в контексті освітньої діяльності ВНЗ : монографія / М. В. Півторақ, Н. С. Пасічник, О. П. Цвид-Гром, О. П. Хомчук [та ін.] ; за заг. ред. Я. В. Новака. – Біла Церква : ТОВ «Білоцерківдрук», 2018. – 211 с.

У монографії наведено загальні засади інтеграції молоді з інвалідністю у суспільство, показано роль освітнього середовища у процесах інтеграції молоді з інвалідністю у суспільство, розкрито правові та соціальні аспекти супроводу осіб з інвалідністю, надано рекомендації щодо покращення їхнього соціально-психологічного входження в соіум

Буде корисною соціальним праївникам, практикуючим психологам, викладачам профільних навчальних курсів.

Рецензент:

М. В. Півторақ, Н. С. Пасічник, О. П. Цвид-Гром, О. П. Хомчук та ін. : монографія за заг.ред. Я. В. Новака.

1.3. Інтернет-комунікації як засіб соціалізації молоді з особливими потребами в умовах інформаційної глобалізації

Процес інформатизації сучасного суспільства зумовив необхідність розробки нової моделі соціалізації молоді з особливими потребами. У сучасних цивілізованих державах, до яких прагне належати і Україна, соціальний захист – один з найважливіших напрямів діяльності. Рівень цивілізованості країн визначається ставленням до найменш захищених та найбільш вразливих своїх громадян, яким необхідний соціальний захист, насамперед – до дітей та молоді з особливими потребами. Надання права інвалідам жити в соціумі, а не в ізоляції, забезпечення їх рівними можливостями в одержанні освітніх послуг, інтеграція у суспільство, забезпечення доступності закладів для них на всій території країни – чи в місті, чи в селі – усе це дуже важливі питання для розбудови громадянського суспільства.

Термін «комунікація» (лат. *communicatio* – роблю спільним, зв'язую) має такі способи інтерпретації: а) засіб зв'язку будь-яких об'єктів матеріального і духовного світу; б) спілкування – передача інформації від людини до людини; в) передача й обмін інформацією в суспільстві з метою дії однієї людини на іншу.

Інтернет-простір є засобом формування специфічного різновиду комунікацій – Інтернет-комунікації. Сьогодні гостро постала проблема використання соціальних мереж, що на даний час поглинули увесь Інтернет-простір.

Проблемам глобального інформаційно-комунікативного простору присвячені праці Р. Арона, Д. Белла, З. Бжезинського, М. Кастельса, О.Тоффлера; серед вітчизняних науковців дослідження В. Андрущенка, О.Базалука, В. Беха та ін. Комунікативні мережі в останні десятиріччя досліджувалася науковцями С.Берковиц, С. Вассерман, Б. Веллман, П. Марсен, Д. Ноук, Л. Фріман та ін. Загальні тенденції розвитку соціальних Інтернет-мереж та їхній контент є здебільшого об'єктами дослідження зарубіжних учених, зокрема Ш. Баумена, Д.Бойда та Н. Еллісона, П. Валькенбург, М. Гласера, П. Джерранда та ін.

До питань глобалізації комунікації через Інтернет зверталися такі дослідники: В. Бебик, Т. Бернерс-Лі, Ж. Бодріяр, Д. Гол, Є. Горний,

В.Здоровега, О. Зернецька, В. Іванов, С. Квіт, Р. Крейг, Б. Потятиник та ін.

Однією із найважливіших ознак глобалізації є кардинальні перетворення в інформаційній сфері, а особливо за допомогою мережі Інтернет. Саме тому процеси трансформації сучасного інформаційного суспільства значною мірою визначаються місцем і функціями електронномедійних засобів масової інформації, які надають комунікату необмежений доступ до глобального інформаційного потоку, й, тим самим, забезпечують йому можливість брати активну участь у комунікаційному процесі, дають змогу стати безпосереднім його учасником і виступити в ролі комуніканта, створюючи і поширюючи інформацію³².

Середовище спілкування в мережі Інтернет науковці називають по-різному – віртуальним простором, кіберпростором, соціокультурним, інформаційним та комунікаційним середовищем, «комп'ютерно-опосередкована комунікація» (І.Розіна, Л. Щипіцина), «електронне спілкування або комунікація» (О.Галичкіна, Т.Рязанцева), віртуальне спілкування та ін. Віртуальне середовище надає невичерпні можливості знайомства з різними людьми, а це означає, що на них можна впливати, з ними можна взаємодіяти, їм можна протистояти і т.д.

Проблемам дослідження віртуального спілкування приділяється значна увага, що пояснюється всебічним розвитком мережі Інтернет, інформаційним технологіям та глобалізацією інформаційних процесів. Зокрема, проблеми віртуального спілкування досліджували: К.Смишляєва (соціально-педагогічні умови організації віртуального спілкування); Т.Виноградова (специфіку спілкування в Інтернеті); В.Силаєва (створення віртуальних особистостей в Інтернеті); Є. Кириченко, А.Ярута (мовне середовище та Інтернет-комунікацію); Д. Попов (цінності та соціальні ролі молодих інтернет-користувачів); О.Леонтович (проблеми віртуального спілкування) та інші.

Так, С. Бондаренко пропонує розглядати поняття «Інтернет-комунікація» як спілкування двох або більше осіб, що характеризуються невидимістю комунікантів, письмовою формою повідомлень,

³² Коваль, Т. Інтернет як засіб комунікативної глобалізації / Т. Коваль // Діалог. Медіа-студії : зб. наук. праць / ред. О.В. Александрова. – Одеса : ОРІДУ НАДУ, 2015. – Вип. 20. – С. 180-188.

які надсилаються, можливістю негайного зворотного зв'язку, а також взаємодію або обміном електронними повідомленнями або ж взаємним обміном і правом доступу до інформації, що зберігається в комп'ютерах комунікантів³³.

На думку Л. Компанцевої, Інтернет-комунікація – це різновид інтерактивної міжособистісної комунікації, що вимагає вивчення, перш за все, у двох аспектах. По-перше, когнітивно-прагматичному, що дає можливість вивчати комунікативні процеси з погляду знакової політики (мовна свідомість відвідувачів мереж як опосередкований мовою образ світу); по-друге – лінгвістичному³⁴.

Особливостями інтернет-комунікації науковці вважають віртуальність, інтерактивність, гіпертекстуальність, глобальність, креативність, анонімність, фрагментарність, мозаїчність. При цьому вони звертають увагу на трансграничний характер комунікації користувачів в Інтернеті (невизначеність числа анонімних користувачів та масштабів поширення інформації), високу мобільність комунікантів (як окремої людини, так і соціальних систем, соціальних інститутів), змінність ієрархічного порядку поширення інформації (з вертикального, із домінуванням одного із суб'єктів, до рівноправного), двосторонність³⁵.

³³ Бондаренко, С. В. Социальная система киберпространства как новая социальная общность [Электронный ресурс] / С. В. Бондаренко. – Режим доступа : <http://banderus2.narod.ru/100966.html>, свободный. – Заголовок с экрана.

³⁴ Компанцева, Л. Ф. Когнитивные трансакции в словообразовательной системе интернета: компрессивное словообразование и экспансия иноязычных основ [Электронный ресурс] // Л. Ф. Компанцева // Вісник Дніпропетровського університету. Серія : Мовознавство. – 2009. – Т. 17. – Вып. 15(1). – С. 118-123. – Режим доступа: [http://nbuv.gov.ua/UJRN/vdumo_2009_17_15\(1\)_21](http://nbuv.gov.ua/UJRN/vdumo_2009_17_15(1)_21), свободный. – Заголовок с экрана.

³⁵ Горошко, Е. И. К уточнению понятия «компьютерно опосредованная коммуникация»: проблемные терминоведения / Е. И. Горошко // Образовательные технологии и общество. – 2009. – Т. 12. – № 2. – С. 445–455; Квіт, С. М. Масові комунікації : підручник / С. М. Квіт. – К. : Києво-Могилянська академія, 2008. – 206 с.; Лучинкіна, А. І. Психологічні закономірності соціалізації особистості у віртуальному просторі : автореф. дис. д-ра психол. наук : 19.00.05 / А. І. Лучинкіна ; НАПН України, Ін-т психології ім. Г. С. Костюка. – К., 2014. – 35 с.; Почепцов, Г. Г. Коммуникативные технологии двадцатого века / Г. Г. Почепцов. – К. : Ваклер, 2002. – 656 с.; Щербина, В. М. Сітьова кіберкомунікація як соціальний феномен / В. М. Щербина // Соціологія: теорія, методи, маркетинг. – 2002. – № 1. – С. 109–116.

Вітчизняний дослідник соціальних комунікацій В. Різун вказує на те, що віртуальна комунікація полегшує проблему нерівноправності у масовій комунікації, яка виникла між професійними комунікантами та комунікатами, між елітою та масами; у віртуальній комунікації всі рівноправні (хіба що окрім менеджерів систем глобального спілкування – адміністраторів мереж та їх власників) і всі можуть бути «господарями» віртуального полілогічного середовища спілкування³⁶.

Сучасні дослідники акцентують увагу на появі нового поняття, що характеризує процес комунікативної глобалізації, а саме – віртуальна комп'ютерна соціалізація або кіберсоціалізація³⁷. Кіберсоціалізація людини – соціалізація особистості в кіберпросторі – це процес змін структури самосвідомості особистості, що відбувається під впливом і в результаті використання нею сучасних інформаційних та комп'ютерних технологій в контексті життєдіяльності. У процесі кіберсоціалізації у людини виникає цілий ряд нових, очікувань та інтересів, мотивів, цілей, потреб і установок, а також форм психологічної та соціальної активності, безпосередньо пов'язаних із кіберпростором – фактично новим віртуальним простором людини³⁸.

Однією з унікальних особливостей кіберпростору є можливість поекспериментувати з самоототожненням. У багатьох ситуаціях – кімнатах спілкування, рольових іграх – людина може вибрати будь-яке ім'я, манеру поведінки і навіть стать. Люди, з якими вона буде вступати у взаємини, будуть сприймати її через слова і дії, що здійснюються у відповідності з обраним типом. У рольових іграх особливо цікавою є можливість вибору персонажа, що часто базується на основних архе-

³⁶ Різун, В.В. Теорія масової комунікації: підруч. для студ. галузі 0303 «журналістика та інформація» / В.В.Різун. – К.: Видавничий центр «Просвіта». 2008. – 260 с.

³⁷ Данько, Ю.А. Соціальні мережі як форма сучасної комунікації : плюси і мінуси / Ю.А.Данько // Сучасне суспільство : політичні науки, соціологічні науки, культурологічні науки. – 2012. – Вип. 2. – С. 179–184.

³⁸ Плешаков, В.А. Виртуальная социализация как современный аспект квазисоциализации личности / В.А. Плешаков // Проблемы педагогического образования. Сборник научных статей / под ред. В. А. Сластёнина, Е. А. Левановой. – М. : МПГУ – МОСПИ, 2005. – Вып. 21. – С. 48–49.

типах. Людина приміряє на себе можливі особистості, і пробує наскільки комфортно вона себе почуває в цій ролі з іншими людьми.³⁹

О.Малькова вважає, що віртуальній комунікації властивий опосередкований, транскордонний, неінституційний, нестатусний і, у багатьох випадках, анонімний характер, що супроводжується нерозвиненістю діючих в цій сфері соціальних норм (як правових, так і моральних). В основі світогляду культури віртуальної комунікації лежить ідея непорушності особистої інформаційної свободи, яка багато в чому і визначає характер мережевого етносу⁴⁰.

Отже, віртуальна комунікація – як спілкування молоді в мережі Інтернет, має свої переваги, постійно вдосконалюється і стає більш комфортною для користувачів, про що дбають розробники програмного забезпечення. Вона покликана зекономити час, збільшити коло друзів – комунікантів, розширити географію спілкування, інколи уникнути небажаних розмов і відповідей на запитання.

В. Михайлов відзначає особливу роль віртуальності в інформаційно-комунікативному суспільстві та виокремлює такі її особливості: інтерактивність, що характеризується трансформацією засобів масової інформації в засоби масової комунікації; гіпертекстуальність, яка представлена мережею Інтернет; глобальність; креативність (віртуальна реальність дає людині максимум можливостей для конструктивної діяльності); анонімність та мозаїчність (утворення хаотичних структур)⁴¹. До цих характеристик Р.Новгородський додає ще децентралізованість; оперативність; мультимедійність; відкритість; місткість; підконтрольність користувачеві; інфраструктурна незалежність; загальнодоступність; глобальні масштаби; соціально-комунікативна суть мережі; призначеність для задоволення інформаційно-комунікативних потреб індивідуумів і соціальних груп; входження у

³⁹ Алексенко, Н.Н. Психологические аспекты поведения человека в киберпространстве [Электронный ресурс] / Н.Н. Алексенко. – Режим доступа: <http://cyberpsy.ru/2011/02/aleksenko-n-n-psixoloanaliticheskie-aspekty-povedeniya-cheloveka-v-kiberprostranstve>, свободный. – Заголовок с экрана.

⁴⁰ Малькова, Е.Ю. Этические проблемы виртуальной коммуникации : автореф. дис. канд. фил. наук: 09.00.05 / Малькова Елена Юрьевна; Российский гос.универ. им. А.И. Герцена. – С-П., 2004. – 21 с.

⁴¹ Мойсеюк, Н. Є. Педагогіка : навч. посібник / Н. Є. Мойсеюк. – К. : ВАТ «Білоцерківська книжкова фабрика», 2003. – 616 с.

систему електронної комунікації завдяки використанню комп'ютерної бази і телекомунікативних технологій⁴².

Комунікаційні можливості, які надає Інтернет (спілкування у соціальних мережах, участь у проєктах, пошук необхідної інформації, листування, прослуховування музики, перегляд відео, обмін медіафайлами, ігри і т.д.), розкривають безліч можливостей для самовираження й самореалізації. До того ж, віртуальність забезпечує розширення пізнавальних практик, зростання візуального мислення. Таким чином, ресурси комп'ютерних комунікацій відкривають можливості для діалогу віддалених у просторі суб'єктів, особливо це важливо для молоді з особливими потребами.

Усталеної класифікації дітей та молоді з особливими потребами у науковій літературі немає, але фахівці-педагоги, науковці пов'язують це поняття з порушеннями різного ступеня ураження – як інвалідності у важкій формі, так і середнього ступеня тяжкості. До них належать: порушення слуху (глухі, зі зниженим слухом); порушення зору (сліпі, зі зниженим зором); порушення мовлення; порушення опорно-рухового апарату; розумова відсталість; затримка психічного розвитку.

Відомо, що питання і проблеми, пов'язані з особливими потребами, переважно локалізуються і розв'язуються на території медичних закладів, реабілітаційних центрів, рідше – навчально-виховних закладів. Але досвід показує, щоб забезпечити успішну соціалізацію такої категорії осіб, потрібна особлива увага з боку педагогів, вихователів, батьків та фахівців різного профілю. Тому в останні роки практикується діяльність міждисциплінарних команд, насамперед у психолого-медико-педагогічних консультаціях, а також розширюється кадровий потенціал реабілітаційних центрів та навчально-виховних закладів. Крім медичних працівників, до такої роботи залучаються корекційні педагоги, психологи, соціальні педагоги, соціальні працівники, вчителі-реабілітологи, юристи та ін.⁴³

⁴² Новгородський, Р.Г. Інтернет-комунікації у роботі соціального працівника / Р.Г.Новгородський // Вісник Чернігівського національного педагогічного університету ім.Т.Г.Шевченка. – 2016. – №133. – С. 160-163.

⁴³ Березан, В. Підготовка соціального педагога до використання ІКТ у роботі з дітьми з особливими потребами [Електронний ресурс] // В. Березан // Людино-

Таким чином, розвиток і впровадження інклюзії стає завданням і потребою суспільства в цілому, процесом, до якого залучаються не лише безпосередні представники закладів освіти, але й фахівці у сфері освіти, представники законодавчих і виконавчих органів влади, широкі кола громадськості.

В Україні розроблені заходи щодо інтеграції інвалідів у суспільство, на привернення уваги до людей з особливими потребами. Ця робота спрямована на їхнє зближення із суспільством, на розуміння проблем, з якими людям з інвалідністю доводиться стикатися щодня, на забезпечення доступних комфортних умов для життя та адаптації в соціумі.

Можна виокремити три основні шляхи використання інформаційно-комунікаційних технологій (далі – ІКТ) в інклюзивній освіті:

- у компенсаційних цілях (використання ІКТ в якості технічної допомоги, підтримки, часткової компенсації або заміщення відсутніх природних функцій, що дозволяє учням з особливими потребами повноцінно залучатись до процесів спілкування й взаємодії);
- у комунікаційних цілях (допоміжні прилади і програмне забезпечення, альтернативні форми зв'язку, що полегшують або уможливають комунікацію у більш зручний спосіб, специфічний для кожного виду функціонального обмеження);
- у дидактичних цілях (сприяють диференціації, задоволенню індивідуальних потреб, особистісному розвитку дітей з особливими потребами, розкриттю їх здібностей, повноцінній інклюзії, включенню в освітнє й суспільне середовище)⁴⁴.

Важливим чинником соціалізації людей з обмеженими можливостями є одержання ними належної освіти. Надання освітянських послуг передбачає, передусім, доступність інформації для людей з обмеженими можливостями, формування у них умінь та навиків самостійного

знавчі студії. Педагогіка. – 2014. – Вип. 29(2). – С. 4-13. – Режим доступу: [http://nbuv.gov.ua/UJRN/Lstud_2014_29\(2\)_3](http://nbuv.gov.ua/UJRN/Lstud_2014_29(2)_3), вільний. – Назва з екрану.

⁴⁴ Запорожченко, Ю.Г. Використання засобів ІКТ для підвищення якості інклюзивної освіти / Ю.Г. Запорожченко. // Інформаційні технології в освіті: зб. наук. праць. – Херсон: ХДУ, 2013. – № 15. – С. 138-145.

оволодіння знаннями, використання комп'ютерних технологій, Інтернет-підтримку.

Важливість розвитку та впровадження в систему освіти нових, особистісно-орієнтованих інформаційно-комунікаційних технологій в освіті є незаперечною у контексті швидкоплинних процесів розвитку технологій, виробництва, змін в економіці та соціальній сфері життя країни. Тому, інклюзивний та відкритий підходи до інформатизації навчального процесу мають стати стратегічними напрямками освітньої політики нашої країни. Пріоритетом має стати співробітництво України з іншими країнами у сфері застосування повного сучасного потенціалу ІКТ у сфері освіти та створення рівних можливостей для навчальних закладів⁴⁵.

Одним із засобів інформаційно-комунікаційних технологій, де студенти з особливими потребами можуть отримати доступ до навчальних матеріалів у будь-який час та в будь-якому місці, є технології електронного (дистанційного, мобільного) навчання, зокрема – система Moodle – модульне об'єктно-орієнтоване динамічне навчальне середовище. Використання якого робить навчальний процес більш доступним і комфортним, особливо для студентів з інвалідністю, та стимулюватиме до самоосвіти і навчання протягом усього життя.

Інтернет-комунікаційні компетентності осіб з інвалідністю зводяться до знання та вміння працювати з такими програмами: Інтернет (інформаційні ресурси, електронні бібліотеки, електронні книги, соціальні мережі, взаємодія проектів, навчальні заняття у мережі, платформа для видання матеріалів, підтримка зв'язку з підопічними); діагностичні програми (виявлення обдарованих дітей); мультимедіа-ігри, програма для створення комп'ютерних презентацій, графічні редактори, видавничі системи, редактори сайтів (залучення молоді з особливими потребами до організації заходів, включення у діяльність) тощо.

Сьогодні соціальні мережі стали основним засобом спілкування, підтримки, розвитку молоді з особливими потребами, а також обміном інформації, медіаданими тощо. Найбільш часто використовуюва-

⁴⁵ Овчарук, О.В. Рівний доступ до ІКТ в освіті – стратегічний напрям освітньої політики: проблеми та перспективи [Електронний ресурс] / О. В. Овчарук // Інформаційні технології і засоби навчання. – 2009. – №2. – Режим доступу.: <http://www.ime.edu-ua.net/em7/emg.html>. 4/, вільний. – Назва з екрану.

ними соціальними мережами та співтовариствами є Facebook.com., Instagram.com., популярний відеохостинг Youtube.com., мобільний додаток Viber та інші.

Використання ІКТ молоддю з особливими потребами найбільш доцільне як інструмент навчання, самоосвіти. За допомогою нових інформаційних технологій така молодь може знайти відповіді на багато запитань. Розвиток ІКТ відкриває перед ними нові можливості за рахунок розширення сфери спілкування з користувачами Інтернету. Таким чином, вони включаються до інформальної освіти, яка в даний час відбувається в масових соціальних мережах та за допомогою спеціалізованих інформаційних сайтів, блогів, порталів, де можна отримати необхідну інформацію, поспілкуватися з фахівцями, обмінятися інформацією. З огляду на те, що комунікативний процес не зводиться лише до обміну інформацією (її передачі та сприйняття), а ще й передбачає трансформацію цієї інформації в соціально значущі індивідуальні, групові чи масові дії, то для осіб з особливими потребами якраз така трансформація є досить важливою.

На сьогодні пропонується використовувати такі інформаційні технології для молоді з особливими потребами: діагностичні програми для анкетування і перевірки знань, виявлення рівня розвитку; електронний документообіг для ведення всіх форм звітності; ресурси Інтернет для пошуку професійно значущої інформації, електронна пошта, ведення ділового листування з різними інстанціями і клієнтами; довідково-правові системи для створення нормативно-правової бази соціально-педагогічної діяльності тощо.

Молодь з особливими потребами сьогодні має можливість брати активну участь у різних онлайн-режимах. За адресною спрямованістю повідомлень і часом реакції, відповіді на них розрізняють системи особистого й колективного листування; за часом реакції на відправлене повідомлення – системи інтерактивного спілкування (синхронного режиму зв'язку «on-line») й відстроченого (асинхронного режиму зв'язку «off-line»). Серед комп'ютерних систем підтримки міжособистісної комунікації виокремлюють такі їх типи:

1) інтерактивне особисте листування. До нього відносять чат (chat), коли повідомлення, що набирається одним із учасників діалогу, автоматично відображається і на моніторі іншого учасника, на яке він, у такий самий спосіб, відповідає, продовжуючи діалог;

2) відстрочене особисте листування. До нього належить електронна пошта (e-mail). Користувач набирає повідомлення і відсилає його адресату, який, отримавши його, за необхідності посилає відповідь;

3) колективне інтерактивне листування. Мається на увазі колективний чат, коли учасники колективного обговорення по-черзі обмінюються репліками-повідомленнями;

4) відстрочене колективне листування. Основною його формою є електронні конференції (форуми). Повідомлення, що відсилається на конференцію, стає доступним усім її учасникам. Кожен учасник може відповісти на нього, підтримавши обговорення, а ще може ініціювати нові питання⁴⁶.

Популярними на сьогодні є вебіари (від англ. «web» – мережа та «seminar») – формат проведення різноманітних онлайн заходів: семінарів, конференцій, дискусій, зустрічей, презентацій, а в деяких випадках – тренінгів та мережових трансляцій тих чи інших подій. У ході вебінару зв'язок між учасниками підтримується через Інтернет за допомогою встановленого на комп'ютері або спеціального веб-додатку⁴⁷.

Оскільки інформаційна потреба молоді з інвалідністю реалізується сьогодні часто за допомогою віртуального інформаційного простору, особливу увагу при роботі з такими студентами слід приділяти створенню Web-сайтів в мережі Інтернет. Основна спрямованість таких Web-сайтів – створення персональних сторінок за тематикою інтересів, потреб і проблем кожної молодої людини з інвалідністю. Так, наприклад, існує велика кількість спеціалізованих сайтів, що об'єднують окремі категорії населення, які потрапили у складні життєві обставини або мають психічні чи фізичні відхилення у розвитку; Інтернет-сторінки для обдарованої молоді; ВІЛ-інфікованих тощо.

Якщо проаналізувати український сегмент глобальної мережі, можна сказати, що на сьогоднішній день вже існують мережі об'єднань

⁴⁶Новгородський, Р.Г. Інтернет-комунікації у роботі соціального працівника / Р.Г.Новгородський // Вісник Чернігівського національного педагогічного університету ім.Т.Г.Шевченка. – 2016. – №133. – С. 160-163.

⁴⁷Словінська, О. Д. Вебінар як різновид електронної веб-конференції та його місце в комбінованому навчанні / О. Д. Словінська // Вісник Житомирського державного університету. – Вип. 1 (73). – Серія : педагогічні науки. – 2014. – С. 150-154.

молоді з інвалідністю. До прикладу – блог «Інва-гурт» (<http://inva-gurt.blogspot.com/>), мета якого – згуртувати особистості, які не зважаючи на труднощі та проблеми, прагнуть вести цікаве і повноцінне життя. Автор блогу збирає багато актуальної і корисної інформації, цікавих новин, відкриттів, що покликані внести в життя людей з особливими потребами нові можливості. У блозі показаний спосіб інтеграції в суспільство людей з особливими потребами з допомогою бібліотеки та інформації.

Також існують окремі Інтернет-сторінки соціальних інститутів, такі як: спеціалізовані служби, служби для сім'ї, дітей та молоді; служби у справах дітей, громадські організації різних регіонів України та за її межами. На цих сторінках людина з особливими потребами може віднайти здобутки певного виду діяльності серед молоді з такими ж проблемами; інформацію про заходи, які організуються; контактну інформацію, ряд послуг, які можуть надаватися ними; нормативно-правові документи; методичні рекомендації щодо різних видів діяльності у соціальній сфері тощо.

Web-сайти, що сприяють інтеграції в суспільство людей з особливими потребами

<http://www.naiu.org.ua> – сайт Всеукраїнського громадського соціально-політичного об'єднання «Національна асамблея інвалідів України». Засновники сайту намагалися найповніше розкрити питання законодавства, проблеми соціальної, трудової та професійної реабілітації інвалідів.

<http://www.4uth.gov.ua> – сайт Державної бібліотеки України для юнацтва. Натиснувши посилання «толерантність» можна знайти адреси установ та організацій, що надають підтримку людям з особливими потребами.

<http://www.avesta.irpen.kiev.ua> – сайт громадської організації взаємодопомоги та захисту інвалідів «Авест» пропонує закони України, корисні статті і поради.

<http://www.e-ofis.social.kharkov.ua> – мережа електронних соціальних офісів, де розміщені новини соціального захисту для людей з функціональними обмеженнями.

<http://www.joint.com.ua> – сайт Асоціації трудової реабілітації інвалідів. На сайті можна поставити запитання психологу і юристу, знайти багато корисних статей.

<http://www.ispf.gov.ua> – сайт Фонду соціального захисту інвалідів. Висвітлює новини громадського життя людей з особливими потребами.

<http://www.invalid.net.ua> – сайт центру дистанційного навчання людей з особливими потребами. Зареєструвавшись на сайті, користувач отримує доступ до інформації про нові можливості.

<http://www.aik.ua> – сайт Благодійного фонду розвитку комп'ютерних технологій для інвалідів. Метою діяльності є використання новітніх комп'ютерних технологій, як засобу соціальної реабілітації.

<http://www.dcp.org.ua> – Інтернет-сайт програми «Радість дитинства – вільні рухи», де подана інформація про лікування у Трускавці, про конкурси надання грантів. Журнал для сімей з проблемою ДЦП. Соціальна реклама.

<http://www.krok.org.ua> – сайт «Крок» надає можливість для обміну практичним досвідом, методичними досягненнями між людьми з особливими потребами та фахівцями.

<http://www.rivni.org.ua> – проект інформаційного сприяння інтеграції людей з особливими потребами в життя суспільства. Представлена законодавча база, громадські організації, форум, варіанти дизайну для безперешкодного пересування.

<http://www.believe.net.ua> – сайт «Поверь в себе!» висвітлює життя і проблеми інвалідів в Україні та світі. Тут подані нормативні документи, представлені громадські організації, електронні консультації, бібліотека (електронні книги) тощо.

<http://www.invalid.ru> – сайт «Инвалид.RU.» містить корисну інформацію для хворих і лікарів. Можна замовити цікаві розсилання, а також дізнатися про життя інвалідів Росії.

<http://www.isp.rehab.org.ua> – інтернет-портал Наукового товариства інвалідів «Інститут соціальної політики». Метою створення сайту є громадська діяльність, спрямована на задоволення та захист соціальних, економічних, творчих та інших спільних інтересів.

<http://www.invak.info> – інформаційний сайт для людей з особливими потребами. Представлені цікаві новини, спортивна реабілітація, конкурси тощо

<http://www.invasport.kiev.ua> – сайт «Спорт для інвалідів»

<http://www.bahodir.ru> – на сайті можна познайомитися з діяльністю санаторіїв, побачити прилади, які допомагають у самостійному побуті

інвалідам різних захворювань, взяти участь в обговоренні різних проблем тощо.

<http://www.nadjezhda.nm.ru> – сайт Всеукраїнської організації інвалідів надає інформацію, що сприяє самореалізації через творчість та хобі. Багато практичних порад.

<http://www.rusblind.ru> – інформаційний портал спеціалізованих бібліотек для сліпих представляє електронний каталог, списки та адреси бібліотек.

<http://www.deafworld.ru> – сайт Інтернет-суспільство «Країна глухих». Наведені варіанти подолання проблем ізоляції, подані практичні рекомендації, інформацію про роботу тощо.

<http://www.paralife.narod.ru> – сайт висвітлює життя людей після травми спинного мозку. Є інформація з питань життєдіяльності, рухова і психологічна реабілітація, корисна література, спеціальні вправи та інше.

<http://www.slige.kiev.ua> – сайт «Слайг» представляє техніку для інвалідів та пристрої, що допомагають подолати проблеми, пов'язані із пересуванням.

<http://www.pediatriya.net> – інформаційний сайт для людей із захворюванням ДЦП. Аналіз проблем, статті, корисні поради.

<http://www.blind.org.ua> – Інтернет-портал навчально-інформаційного комп'ютерного центру Українського товариства сліпих надає багатопланову інформацію, що сприяє реалізації інтересів та захисту прав інвалідів по зору на освіту, працевлаштування, соціальний захист, реабілітацію тощо.

<http://www.inportal.info> – портал представляє персональні веб-сторінки для знайомства інвалідів, пошуку роботи.

Велике поширення на теренах «всесвітньої павутини» отримали пізнавальні та освітні ресурси: Інтернет-енциклопедії та довідники, навчальні курси, електронні бібліотеки, мережеві картинні і фотогалереї та ін. На сьогодні сформовані електронні бібліотеки, де можна скачати книги, методичні поради, рекомендації, посібники, програми, статті тощо. Наприклад:

<http://www.info-library.com.ua>, <http://ualib.com.ua>, <http://elib.bsu.by/> – електронні он-лайн бібліотеки, де можна віднайти підручники щодо соціальної сфери.

<http://www.dnpb.gov.ua/> – офіційний сайт Державної науково-педагогічної бібліотеки імені В. О. Сухомлинського.

<http://nbuv.gov.ua> – офіційний сайт Національної бібліотеки імені В. І. Вернадського.

<http://pidruchniki.com> – навчальні посібники та навчальні матеріали он лайн, зокрема щодо професійної діяльності працівників соціальної сфери.

<http://www.socd.univ.kiev.ua/uk/library> – наукова бібліотека Київського національного університету імені Т. Г. Шевченка.

<http://kntu.net.ua/index.php/ukr> – Відкриті міжнародні електронні наукові публікації. <http://www.guds.gov.ua> – Вісник державної служби України та інші.

Отже, Інтернет-мережа для молоді з особливими потребами є інструментом для саморозвитку, це – пошук і спілкування зі значимими для особистості іншими людьми; освоєння «нового» віртуального простору, його можливостей, особливостей; навчання; творче самовираження; спілкування з можливістю віддаленої комунікації, анонімності, подолання відстані; нарощування соціального капіталу як інструмент «соціального моніторингу», підтримання соціальних зв'язків; для компенсації або заміщення, коли цілі і мотиви особистості (наприклад, в домінуванні, прийнятті, любові) не можуть бути реалізовані в реальній комунікації через низку об'єктивних або суб'єктивних труднощів і т.п.

Таким чином, Інтернет на сьогодні став одним із найпотужніших різновидів комунікації і засобів впливу як на думки (свідомість), так і на дії молоді з особливими потребами. Інформаційно-комунікативне середовище є ефективним засобом їхньої соціалізації. У процесі використання Інтернет-ресурсів молодь з інвалідністю може формувати певні ціннісні орієнтації, тип мислення, навички роботи з медіа-продуктами, які дозволяють вільно орієнтуватися в інформаційно-комунікативному просторі.

1.4. Транспортна доступність інвалідів: вітчизняний та зарубіжний досвід

Розвинена транспортна система є одним з важливих факторів задоволення соціальних потреб населення та створення передумов для розвитку як загальнонаціонального так і регіонального господарського комплексу. Вирішальну роль в організації пасажирських перевезень, а відповідно і мобільності усіх верст населення відіграє ефекти-

ти, попросіть вимовити слово в більш повільному темпі, можливо, по буквах.

Не забувайте, що людині з порушеною вимовою теж потрібно висловитися. Не перебивайте її і не пригнічуйте, не квапте мовця. Якщо у вас виникають проблеми в спілкуванні, запитайте, чи не хоче ваш співрозмовник використати інший спосіб – написати, надрукувати тощо.

При спілкуванні з людьми з гіперкінезами (спастикою)

Гіперкінези – мимовільні рухи тіла або кінцівок, які зазвичай властиві людям з дитячим церебральним паралічем (ДЦП). Мимовільні рухи можуть виникати також у людей з пошкодженням спинного мозку.

Якщо ви бачите людину з гіперкінезами, не слід звертати на неї пильну увагу. При розмові не відволікайтеся на мимовільні рухи вашого співрозмовника, бо ви можете пропустити щось важливе, і обидва опинитеся в незручному становищі.

Пропонуйте допомогу ненав'язливо, не привертаючи загальної уваги.

При гіперкінезах зустрічаються також утруднення в мові.

Отже, одна з головних проблем інвалідів – це самотність, неможливість повноцінного спілкування. У кожному випадку труднощі свої, і майже завжди вони не кращим чином позначаються на характері людини. Дуже важко бути самотнім¹⁵⁷.

Є, звичайно, і характерні для того чи іншого захворювання психологічні особливості. Хворим на діабет властива підвищена дратівливість, сердечникам – тривожність і страхи, люди із синдромом Дауна, як правило, добрі й довірливі.

Головне в спілкуванні – бути відкритим і доброзичливим!

Автори

Добренька Н. В. (розд.3.2) – канд. юрид.наук, Білоцерківський інститут економіки та управління Університету «Україна»

Загороднюк О.В. (розд.1.2) – канд.екон.наук, доцент, Уманський Національний Університет Садівництва

¹⁵⁷ Тализіна Н. Н. Основные правила общения с инвалидами: [Электронный ресурс]. – Режим доступа: <http://vmo.rgub.ru/research/articles/talyzina2.php>. - Назва с экрана.

Загурська С.М. (розд.2.2) – к.філос. н., завідувач відділом спеціальної педагогіки КВНЗ КОР «Академія неперервної освіти»;

Загурський О.М. (розд.1.4) – д.е.н., доцент, Національний університет біоресурсів і природокористування України

Карпова О. О. (розд.2.1; 4.1) – нач. вих.відділу, соціальний педагог, Білоцерківський інститут економіки та управління Університету «Україна»

Коваль В. С. (розд.3.3) – директор Білоцерківського коледжу Університету «Україна»;

Новікова О. А. (розд.2.4) – ст. викладач, Хмельницький інститут соціальних технологій Університету «Україна»

Панченко Т. Л. (розд.2.3) – канд. псих.наук,, доцент, Національний педагогічний університет ім. М.П. Драгоманова

Пасічник Н.С. (розд.1.1) – канд. істор.наук, доцент, Білоцерківський інститут економіки та управління Університету «Україна»

Півторак М.В. (розд.1.2) – канд.екон.наук, доцент, Білоцерківський інститут економіки та управління Університету «Україна»

Трофименко Н. Є. (розд.2.1; 4.2) – ст. викладач, арт-терапевт, Білоцерківський інститут економіки та управління Університету «Україна»

Сидоренко Ю. В. (розд.3.1) – асистент, Білоцерківський інститут економіки та управління Університету «Україна»

Цвид-Гром О.П. (розд.1.3) – к.філол.н., доцент, Білоцерківський інститут економіки та управління Університету «Україна»

Хомчук О. П. (розд.2.5) – канд. псих.наук, Білоцерківський інститут економіки та управління Університету «Україна»

Монографія

**СОЦІАЛЬНА ІНТЕГРАЦІЯ ОСІБ
З ІНВАЛІДНІСТЮ В
КОНТЕКСТІ
ОСВІТНЬОЇ ДІЯЛЬНОСТІ ВНЗ**

М. В. Півторак, Н.С. Пасічник, О.П. Цвид-Гром та ін.; за заг.ред. Новака Я.
В.

Друкується в авторській редакції